

Pospíšil, Ivo

Pasternakova Čechie

Opera Slavica. 2004, vol. 14, iss. 3, pp. 53-54

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117397>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ferta ad.) či postav jednotlivých literatur (z české literatury např. postava Švejka, ze slovenské Jánošíka), dále literárních a kulturních časopisů, skupin a institucí (často divadel), typických či novátorských žánrů v dané literatuře nebo hesla charakterizující významné umělecké směry.

Průvodce je podle slov Haliny Janaszek-Ivaničkové určen nejen slavistům a filologům, ale i široké odborné veřejnosti – např. redaktorům, studentům apod. Autoři si vybrali období mezi lety 1890-1990 záměrně. Považují je za zlomové z hlediska vývoje středoevropské literatury, jedná se o období po obrození literatur a jejich začleňování do evropské literární konkurence spjaté s nástupem moderny. Při charakteristice jednotlivých směrů typických pro evropské prostředí vnášejí autoři hesel možnost komparace zmiňovaných národních literatur. Obecnější seznámení s jednotlivými literaturami je možno nalézt v zařazených heslech literatura lužická, slovenská, česká.

Práce polské slavistiky je na velmi dobré úrovni, slovníková hesla jsou podrobná a často obsahují zajímavé detaily. Oproti českým slovníkům či obdobně koncipovaným literárněvědným pracím věnujícím se české literatuře bychom mohli upozornit na jisté nepřesnosti, které však zřejmě souvisejí s tím, že autoři polské encyklopedie nejsou v denním kontaktu s naší kulturou. U některých hesel se objevuje výběr primární i sekundární literatury vztahující se k autorovi nebo k tématu hesla odlišně, než by mohl český čtenář znaly oboru očekávat.

V průvodci mohou být postrádána i některá hesla autorů, kteří významnou měrou zasáhli do českého literárního odkazu, i když sami psali německy. Jedná se především o texty Franze Kafky, Franze Werfla, Roberta Musila, Gustava Meyrinka, Maxe Broda ad. Obdobně i český exil po první i druhé světové válce, jehož hesla v průvodci najdeme, by mohl být případně ještě více zmapován. U exilové literatury se v textu hesel pouze výjimečně objevuje datace prvního vydání knihy v Čechách. Tyto nepřesnosti pravděpodobně souvisejí s dobou a průběhem vzniku polského průvodce.

Přes naznačené výtky je tato publikace velmi záslužným činem, čímž především polským uživatelům poskytuje dostatečný přehled o české, slovenské i lužické literatuře daného období, a dává podněty k dalšímu podrobnějšímu studiu a bádání.

Martina Jiroušková

Pasternakova Čechie

Инов, И.: Поэтическая Чехия Бориса Пастернака. Ústav slovansko-germánských studií UJEP v Ústí nad Labem a Katedra slavistiky Univerzity Hradec Králové, Ústí nad Labem - Hradec Králové 2003.

Nedávno nečekaně zesnulý ruský bohémista Igor Inov, vlastně Ivanov (1930-2003) bydlel v Petrohradě u Černé říčky, kde proběhl osudový souboj Alexandra Puškina. Jeho život nebyl jednoduchý, ale jeho plodná práce na poli zprostředkování české literatury ruskému čtenáři jako by nikdy nekončila. V 50. letech připravil pro sovětskou antologii překlady J. Kollára, J. K. Tyla, K. J. Erbeny., K. H. Máchy, K. Havlíčka Borovského, V. Háalka apod., později i moderní poezii (Nezval, Seifert, Halas, Holan, Holub, Šotola aj.). Inov je také autorem první ruské monografie o *Osvobozeném divadle* (1971 – celý náklad

na zásah československého velvyslanectví zničen). Spolu se svou ženou Irinou Poročkinovou dokončil v roce 2003 knihu *Masaryk a Rusko*. Měl před sebou ještě řadu plánů, které se již nepodaří uskutečnit.

Inov vidí téma Pasternaka a Čech v široké souvislosti a kontextově: patří sem pak ovšem i osobnost Rainera Marii Rilka, ale také veškeré kontexty ruské kulturní atmosféry a její varianty (L. Tolstoj, L. Pasternak, B. Pasternak aj.) Klíčovou úlohu tu měla také Marina Cvetajevová spojená s českým prostředím, exil Ondry Ľysohorského v Moskvě aj. Pasternakovy překlady O. Ľysohorského – již vzhledem ke skromným básnickým hodnotám lašských originálů (jak diplomaticky píše Inov) – jistě nepatřily k vrcholům Pasternakova translačního umění.

Bližší kontakty a větší význam měl Pasternakův vztah k Nezvalovi. Inov tu uvádí Nezvalův pobyt v Moskvě roku 1934 a vliv Romana Jakobsona (o rok později vychází Pasternakův *Gleji* v Praze v překladu Svatavy Pírkové, Pasternakovy básně překládal tehdy Josef Hora. Pasternakovy dopisy Nezvalovi český básník na počátku německé okupace spálil – alespoň podle slov Nezvalovy vdovy, s níž Inov mluvil v srpnu 1968. Roku 1957 pozval Pasternak k sobě do Peredělkina M. Jungmanna, V. Mihálíka a další (v rozhovoru prý Pasternak hodně filozofoval a přeskakoval z předmětu na předmět, takže mu hosté, jak prý přiznali, příliš nerozuměli). Vynikající jsou Inovovy pasáže o Pasternakových překladech Nezvala a rozbor těchto rukopisů. Pasternakovy překlady české poezie v celku jsou ovšem ve srovnání s jinými marginální, ale jsou v něčem signifikantní, neboť dotvářejí představu jeho osobnosti – básnické i lidské.

Ivo Pospíšil

O medzihviezdom pútnikovi A. Solženicynovi v portréte O. Marušiaka

Marušiak, O.: Štvanec a útočník. Život a dielo Alexandra Solženicyna (fragment). Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov Bratislava 2001.

V ruskej literatúre je veľa diel, ktoré sa pre ich autorov stali priestorom hľadania a zároveň aj odkrývania zložitých právd. Životný príbeh jedného z týchto hľadačov (a zároveň aj príbeh jeho kníh) – Alexandra Solženicyna – si vzal za cieľ slovenský literárny vedec Ondrej Marušiak. Sprítomňuje a približuje ho v portréte pod názvom *Štvanec a útočník*. Čitateľovi podáva obraz človeka-spisovateľa, vychádzajúc pritom z dvoch substantív implikovaných v samom názve knižky. Uberá sa teda dvoma cestami: približuje Solženicyna ako intelektuála, odsúdeného spoločenským zriadením za svoje knihy, za postoje a názory v nich na „večné vyhnanstvo“, čiže ako štvanca a zároveň interpretuje Solženicyna ako spisovateľa útočiaceho svojím perom proti zriadeniu, ktoré ho v roku 1974 vypovedalo z vlasti.

O. Marušiak siahol v úvodnej kapitole po citáte profesora brnianskej univerzity M. Mikuláška: Solženicyna označuje za „medzihviezdného pútnika“, kráčajúceho cez „koridor tisícročia“. Sám O. Marušiak putuje spisovateľovými knihami a zároveň jeho životom. Je to cesta od kapitoly ku kapitole a sondáž do situácií, sondáž do myslenia a konania postáv. Marušiak paralelne akcentuje to, čo je spoločné pre všetky Solženicynove diela